

107

EPISTOLA
PASTORALIS

AD

CLERUM ET POPULUM

ECCLESIARUM

FELTRINAE ET BERGOMAE

ROMAE

EX TIPOGRAPHICO J. B. ZAMPI ET C.

MDCCCLIII

ANTONIUS GAVA

DEI ET APOSTOLICAE SEDIS GRATIA

EPISCOPUS FELTRIAE ET BELLUNI

PRAELATUS DOMESTICUS

PONTIFICIO SOLIO ASSISTENS

UNIVERSO CLERO ET POPULO
UTRIUSQUE CIVITATIS ET DIOECESIS

SALUTEM IN DOMINO

Dum in patrio meo Seminario mentes animosque juvenum studiosorum optimis religionis disciplinis ingenuisque moribus conabar excolere, laetusque felices nonnullorum fructus, ac plurimam caeterorum spem inde affluentem colligerem, ipse mihi reliquum vitae inter ipsos transigere persuaseram; Deo opt. max. visum est Imperatoris Regisque nostri FERDINANDI I. ministerio, Summi Pontificis GREGORII XVI. auctoritate, me ad Sedes Episcopales Feltriae et Belluni invicem conjunctas promovere. Haud verbis opus est vobis, Venerabiles Fratres et Filii in Christo charissimi, exponere, si tum Episcopatus magnitudinem et pondus graviter expavi, cum primum me ad ministerium tam sublime electum fama exiit; multo gravius modo, tanto quidem onere suscepto, exiguitatis infirmitatisque meae laud ignarum pertimescere. Citius tamen dicam me illius maxime fretum benignitate, qui vocat ea quae non sunt, tamquam ea quae sunt, et infirmiora mundi eligere solet ut excelsa et grandia quaeque operetur, debiles humeros formidando muneri submittere; et hoc ipso meae consecrationis die, corpore absens, ad vos pastoralis epistola accedo. Pari igitur hanc humanitate excipite, qua me ipsum excipereis, etsi admodum inops omnique lumine atque eloquentiae et profanae philosophiae decore nudata ex Urbe sancta vos adeat. Cum enim ipsam scriberem, Sanctorum praeceptum animo retinebam: Jesu Christi crucifixi pauperis nudique ministrum decere potius veritatem simplicitatemque sermonis, quam sublimem sententiarum, atque exquisitam investigationem

verborum; quibus certe non egeo, ut candidum vobis sollicitumque Patris simul et Pastoris, quo maxime perfundor affectum, exprimam; nam vere Pater et Pastor Episcopus esse debet. Cor enim ante Deum effudi, ut talem memetipsum oculis vestris continuo opere melius quam verbis exhibere possem; atque Illum, cum Venerabilis Pontifex meum mystico consecrationis oleo caput inungeret, exoravi, ut mihi iter detegeret, lumen praeberet, atque in me charitatem, quae fidentes populos blanditer sinu fovet, eosque caelestium doctrinarum laete enutrit, succenderet.

Dum vero inter tot animi rei magnitudine penitus percussus motus mecum ipse volutabam quid dieerem, quidnam primum vobis commendarem, statim, Venerabiles Fratres et Filii in Christo dilectissimi, Fides, qua perillustres et in Ecclesia Sanctorum maximo honore habiti estis, menti sese obtulit. Hoc igitur summae Dei benignitatis praestantissimum pignus expendens laetitiam cohibere vix potui, atque huiusmodi voces edidi: oh terque quaterque loca Feltriae Belluniquae beata! Vos quidem non ob multa atque eximia miror ornamenta, quibus coram hominibus fulgetis, ob originis scilicet antiquitatem, generis nobilitatem, atque illustrium virorum celebritatem, qui omni laude dignissimi artibus, literis, ecclesiasticis civilibusque scientiis sedulo vacantes patriam honestarunt; verum ob divinum atque eminens fidei donum, quod prompta animorum docilitate ab iis exceptum, qui in istam primum legationem electi antiquas Venetiarum regiones evangelicae praedicationis semine coluerunt, parum adhuc et integrum servatis. Quidquid enim decoris, quidquid gloriae superest, huic neque praestare, neque ullo modo aequale esse potest; quapropter omni studio omnique cura id mihi agendum, ut fidem coram Deo et hominibus immaculatam custodire possitis.

Equidem novi hoc esse maximum et princeps pastoralis ministerii, mihi inter vos crediti, opus; sed maxime recreor dum cogito, pondus nunquam meis tantum humeris relictum, ast plurimos doctrina et pietate, sollicitudine et vigilantia praestantes viros mihi ultro in auxilium occurrere. Vos porro Dei viventis Sacerdotes cooperatores mei atque auxiliarii estis. Licet adhuc duae misticae vineae, quas caelestis Agricola meis committere curis statuit, parum mihi innotescant, et quoniam rerum ordine, quibusque contineantur finibus prorsus ignorem; quae mihi tamen candidis verbis exposita sunt, non

potuerunt quin memetipsum ex illa sollicita animi aegritudine, qua angebar, statim ac formidandum menti sese obtulit onus, cui subijciendi erant humeri, excuterent. Si vero magnum mihi, quae de consuetudinibus vestris communi optimorum consensu excepi, solatium attulerunt, maximum certo afferent omnia, quae praesens admiratione digna meis oculis inspiciam. Atque insuper cum Sacerdotes semper Episcoporum gaudium fuerint et corona, vos utique ultro parati ad labores sudoresque, quos evangelicae vineae cultus exposcit, perferendos, meum eritis gaudium et corona.

Spes enim mea vos primum, Rmi. utriusque Ecclesiae Cathedralis Canonici, amplectitur, cum vestrum sit ceteros in iis omnibus, quae spectant ad Dei gloriam, apud quem in confessione et psalmis jubilatis, antecellere. Ac profecto dicerem de uniuscujusque ministeriis, quibus addicti estis in Ecclesia et virtutibus, quae praeclare vestrae pares sint dignitati sed nomen vobis inditum, cui sublimia, nec non admiranda quaeque Sacerdotis munera inhaerent in causa fuit cur haec praetermittenda arbitrarer. Silentium vero nec juri officere, nec quidquam dirimere potest expectationi qua perfruo, futurum scilicet, ut praestans inter vos exemplorum splendor tum quoque maxime effulgeat, cum fidei vestrae atque operum undique coruscantium, quae fidem prosecui debent, ipse testis accedam. Quod si haec omnia praeteream, nequeo sane vobis obtegere summam, qua afficior, animi voluptatem, quum mecum reputo neminem vestrum in difficillimo ac prope diviuo gubernandi officio mihi defuturum: in dubiis enim rebus et nodosa difficultate impeditis, quae frequenter sese offerent, quid subsidii, quodve consilii ac luminis ab aliis, quam a vobis, mihi quaerendum? Insuper sciatis oportet, me non aliunde, sed ex vobis ipsis exempla et vivendi eligere documenta Sacerdotibus proponenda, ea spe maxime fretus, quod vestigiis vestris inhaerentes, ipsius virtutis vestigia prosequantur. Oculos populi in jucundum animorum consensum, quo una mecum juncti eritis, laetabundi convertent, atque ego illorum particeps exultationis ex eadem concordia incitamentum sumam, ut Sacerdotibus sanctae charitatis spiritum, quo prinitus nascentis Ecclesiae ministri succedebantur, praecipiam. Nihil revera magis Deo placet, bonis Ecclesiae favet, impiis timorem hostibus incutit, quam Sacerdotum inter sese, atque eorundem cum duce conjunctio.

Hanc autem alternae conjunctionis partem, quae ex

pulcherrimo ac praestantissimo charitatis fonte procedit, libentissime percurrerem; nisi animarum pastoribus, nec non singulis caelestis vineae operariis mihi sermonem convertere oporteret. Nequeo sane verbis ostendere existimationem animique benevolentiam, quas nutrio, semperque nutriam erga illos omnes, quos Ecclesia in partem sollicitudinis, ac pastoralis ministerii mihi adjunxit. Edoctus enim ab Areopagita nihil in terris esse divinius, quam ad aeternam illorum salutem cooperari, pro quibus Christus Dominus pretium obtulit sine pretio, quomodo meam ipsis observantiam atque dilectionem potero denegare? Ast ratione eadem qua ministerium, quod adiumentum, dignitate, etiam pondere crescit; nec feliciorem exitum habent, nisi qui adsint clarissima designatione vocati, qui scientiam Domini norint, qui prudentia, liberalitate, flagranti in bonum animarum studio sint praediti, qui uno verbo vitam ab omni labe immunem, sanctamque praeseferant.

Quae cum ita sint, *videte*, vos alloquor cum Apostolo, Venerabiles Fratres, *videte ministerium quod accepistis in Domino, ut illud impleatis (Coloss. IV, 17)*. Vestrae igitur sanctificationi instandum, simulque illorum, quos divina providentia uniuscujusque commisit charitati. Hinc necesse est ut omni cura paroeciae adeo consulatis, ut in ipsa virtus praeceteris locum habeat. Felices admodum animarum Pastores, quibus id assequi contingat! Tunc enim cum ex hoc mundo jam jam discessuri supremum vitae spiritum agent, jacentem aegritudine animum erigere quisque poterit, non secus ac Christus Dominus omnium Pastorum exemplar, magna cum fiducia iterando: *Opus consummavi, quod dedisti mihi ut faciam (Jo. XXVII, v. 4)*. Quemadmodum vero non raro usuvenit paroeciam quamlibet plus minusve juxta probatos mores sese componere, sicuti eisdem plus minusve Pastoris familia accedit; ita non ad suos tantum actus dirigendos, sed etiam familiae, ei quoquo modo addictae animum intendere debet. *Attende*, ajebat divus Hieronymus ad Heliodorum (*Ep. II*) *nam in te oculi omnium diriguntur, donus tua et conversatio, quasi in specula constituta, magistra est publicae disciplinae: quidquid feceris, id sibi omnes faciendum putant*. Paroeciae ideo praepositus primum semetipsum et familiam moderari tenetur. Hinc Apostolus Paulus in Epistola ad Timotheum virtutes quae in animarum Pastore desiderantur recensens, praesertim postulat, ut domui suae ita

praeesse sciat, ut pietatis opera atque integros mores omnium oculis praeseferat; nam subdit idem Apostolus: *Quomodo, qui domui suae praeesse nescit, Ecclesiae Dei diligentiam habebit (I. Timoth. III, 5)?*

Quae vero huc usque leviter verbis attingere potui, nunquam Pastori ad paroeciam suis commissam curis sapienter dirigendam, piisque moribus informandam sufficient. Neque ideo suspicio inter vos, Venerabiles Fratres, oriatur, quod ego aut singillatim recensere, aut quaeque officii vestri munera iterum atque iterum commendare enitar; nam scio vos minime eorum exempla imitari, qui negligenter maximum misericordiae opus, quod susceperunt adimplent. Quo circa onus vobis injunctum, populum tam Homiliis, quam diebus praesertim festis familiaribus christianae doctrinae instructionibus erudiendi, silentio praetereo. Praetereo vigilantiam, qua gregem tueri et naviter defendere vos decet; studiosam praetereo diligentiam, quam tribunal poenitentiae exposcit; sollicitudinem, ut decor in Ecclesia sacrisque functionibus servetur; prudentiam, qua paci animorumque sodalitati inter conjunctos fovendae consulere; charitatem, qua supremum spiritum agentibus praesto esse, et subsidia religionis afferre oportet. Haec inquam et plura hujusmodi praetereo, ut tempus mihi suppetat aliquid breviter dicendi de maximo studio vobis apprimae in pueris educandis necessario. Nos debitores sumus sapientibus aequae et insipientibus; ast, ut ego arbitror, caeteras omnes tenera juventutis aetas praestare videtur. Nonne primum pastoris, maximeque momenti munus in pueris optimis moribus imbuendis situm, dum ipsorum, juxta divini Praeceptoris sententiam, sit regnum Dei? Vos non praeterit, atque experientia probatum est ex hoc veluti fonte, praeter ordinem, pacem, societatis religionisque decus, morum etiam sanctitatem, innocentiam, atque incorruptum inter homines amoris foedus potissimum derivari.

Videte igitur, Venerabiles Fratres, necessitatem, qua premimur, summo studio hanc ministerii nostri partem absolventi. Non me fugit id multum temporis et patientiae exquirere; ast inde plurima circum nascuntur gaudia, quae nunc tam operosum nobis jucundum reddent. Nulla quidem est hominum conditio, quae magis uberes ac diuturnos, quam juventutis, fructus proferat: pueri enim id quod volumus, ut ita dicam, sunt; dummodo flexilem ipsorum animum nobis devincire nitamur. Equidem sunt integri adhuc, simplices,

tenelli, et satis leviter, non secus ac cera virgineo nitens candore virtutis imaginem, qua ipsos signare tenemur, accipiunt. Haec autem imago nunquam labetur, si continuo ipsam colere, et sedula cura atque officiosa vigilantia tueri studeamus. Neque dissimulatione obtegere juvat homines interdum cupidinibus aestuantes, hisce omnibus posthabitis, divinae legis sanctitatem infringere: sed quisnam inficiari poterit eosdem leniter monitos ac peramanter reprehensos de patratissimis criminibus erubescere, nec non virtutis salutisque semitam rursus ingredi? Haec, Venerabiles Fratres, diuturna, qua doceor experientia, loquor; vosque iterum atque iterum felices, si hujusmodi ministerii vestri provinciae diligentem impendere operam decreveritis. Videbitis pueros ante oculos vestros aetate simul proficere et sapientia, cujus initium est timor Domini; atque imposterum familiae regimen ac patrum auctoritatem in liberos, quos christianae fidei praeceptis continuo alendos suscipient, nacti, vobis in auxilium aderunt, ut pietas in paroecia vestra nunquam deficiat. Nullum in terris gaudium invenitur, quod par sit gaudio pastoris, qui tanto huic muneris satisfacere curavit: ut enim praetermittamus benedictiones, quibus a populis cumulabitur, maxima animi tranquillitate frui poterit, eo confisus praenio, quod caelestis misericordia jam paravit omnibus, *qui ad justitiam erudiunt multos* (*Dan. XII, 3*).

Cum mihi persuadeam vos id agere quod ego summis, ut ita dicam, labiis exposui; sinite, Venerabiles Fratres, ut me ad utriusque nunc Dioecesis Seminarium, quod forte jamdudum consolationis verba expectat, lubenti animo convertam. Quid enim mihi dicendum, quod consolatione careat? Salvete, venerabiles sacrique parietes, quos inter pabulum et rectam pietatis ac scientiarum nanciscuntur institutionem militiae Altissimi, quae ad populos fidei lumine illustrandos, virtute erudiendos, a mala vitiorum semita deterrendos, ad animarum sanctificationem scite deducendos eliguntur? Maxima igitur mihi haerebit sollicitudo ut gloria vestrumque decus in dies augeatur.

Neque Episcopi tantum, sed etiam populi summo honore et reverentia prosequi Seminarium debent; sive quae antea fuerunt, sive quae sunt, sibi proponere velint. Explorata quidem auctoritas historiarum nos edocet, Ecclesiae, quae est columna et firmamentum veritatis, seminarium utique praesto fuisse, cum Sacerdotes ad certam sanctaeque vitae normam, quam sane altitudo vocationis exposcit, a corruptis

moribus revocandi erant. Id profecto in oriente Magnus Basilius, in occidente Eusebius Vercellensis egerunt; atque ita factum est, ut populi Sacerdotalem Ordinem, qui caeterorum exemplar esse debet, brevi ecclesiasticis instructum disciplinis reflorescere magno sui profectu viderent. Si vero nostra adeamus tempora, vos non latet Tridentini Concilii Patribus nihil aliud ad sanctitatem inter Sacerdotes instaurandam magis idoneum visum, quam committere Episcopis ut Seminariorum erectioni operam darent. Neque dumtaxat prae oculis habuerunt, ut huiusmodi pacto morum reformationi consultum esset, sed insuper et praecepit, ut juvenes in sortem Domini vocati, pietate, litteris, scientiisque alerentur, et inde lux mundi et sal terrae fieri possent. Sapientissima vero synodus Tridentinae praecepta nunquam fortasse propositum finem attigissent, nisi invictissimi quidam viri pietate et doctrina praestantes suum opus contulissent. Hinc Deus, qui Ecclesiam suam nullo tempore deserit, tunc Sedes episcopales praeclarissimis commiserat Episcopis, quos etiamnum admiratione prosequimur, nec non plurimos magnitudine animi et virtute praeditos Sacerdotes excitavit, qui sermonis, maxime vero exemplorum vi, spectatissimi conventus consilia actu perfecerunt. Inter hos autem communi omnium sententia eminet Archiepiscopus ille Mediolanensis, qui in incerto reliquit, utrum melius de Ecclesia ipse antiquorum temporum Episcopos imitando, an semetipsum futurae aetatis Episcopis exemplum praeibendo meritus fuerit.

Synodus vero Tridentina id praecepit Episcopis quod, juxta temporum rationem, jam Romani Pontifices egerant. Altissimae quidem legationis memores, qua divinae sapientiae nomine funguntur, universas scilicet terrarum gentes evangelicae veritatis dogmata praeceptaque salutaris vitae edocendi, Romae aequae ac alibi amplissimas et fundamentis educationis aedes erexerunt, ut in ipsis juvenilis aetas sacris simul et profanis scientiis imbueretur. Neque successores a viris illis praestantissimis, quorum nomina maximis historia laudibus extollit, desciverunt: vosque optime nostis, felices Bellunenses Cives, qui paucis ab hinc annis liberali magnoque Romani Pontificis animo vobis restitutum Seminarium vestrum accepistis. Si laetitia sane ingens uniuscujusque animum affecit, cum vester Concivis summum omniumque splendidissimum Reipublicae christianae honorem est assecutus; tum maxime perfudit, cum nobilissimae patriae

suae tam pulchrum ac solenne amoris pignus est elargitus. Hanc autem singularem Pontificis munificentiam non laudes tantum atque admirationem, sed imitatores quoque parituram confido tot inter cives, qui procul dubio religioni ac beneficentiae terrenas commoditates, quibus affluunt, minime praeferunt. Nec tibi, Feltria aequae mihi dilectissima, hujusmodi decus in desiderio est: nam elapsis temporibus multi, multi equidem nostris insignis Seminarii tui incremento, decori et gloriae efficaci sane sollicitudine prospexerunt. Si vero egregia vota, quibus animus tuorum civium nunc fervet, recogito; quid non Ecclesiae, abs te, inclita civitas, quid non mihi jure expectandum?

Dulces tot inter cogitationes manifestum vobis facere vehementer laetor, juvenes dilectissimi, qui in utroque Seminario tam ad familiae et patriae vestrae, quam ad Ecclesiae mihi creditae spem adolescitis, vos non tantum meae officio conscientiae, sed etiam ingenita quadam animi propensione praecipuum ac suave paterni studii objectum futuros esse: atque utinam faxit Deus, ut vos aliquando inter sacros illos parietes collectos omnes videam! Ego frequenter veniam ad vos tam ut spiritum Episcopalis ministerii laboribus fessum reficiam, quam ut vestri in studiis progressus testis accedam, et dignos laudibus confirmem, negligentes vero, si qui fortasse fuerint, salutari admonitione reprehendam. Uno verbo haud raro meam auscultabitis vocem, et continuo vobis adero ut pater amantissimus, nec non ut vestrae felicitatis amicus, et si meae expectationi quemadmodum ipse mihi polliceor, respondeatis, certum mihi solamen plenumque eritis gaudium. Vosque, eximii Praeceptores, qui ministerio tam excelso, uti illud publicae institutionis merito aestimatur, Ecclesiae, reipublicae, familiarumque bono consulitis; vos, qui digni habiti estis hujusmodi officio omnium gravissimo: vos, e quorum sinu olim procedent, quibus populorum conscientiae, vitae, substantiis providere obtigerit, vos sane omnem laudem, atque terrenum omne praemium exceditis. Cum autem proximus, uti firma teneor spe, vos communi omnium plausu muneris vestra explere videro, summopere mihi dolendum, si modus deerit, quo dignam vobis mercedem rependere possim.

Vos quoque, Virgines Domini, electae Sancti Benedicti Filiae, litteris adeo, et maxima percussus veneratione ad coenobium vestrum innocentiae ac sanctitatis domicilium accedat. Mundus haud novit honorem, quo Christi sponsas colere

oportet, mundus eas despicit et aspernatur eo quod nunquam praestantissima virtutis opera perpendit, quae nedum vestris in semita sanctioris vitae profectibus sed et mirifice in bonum conferunt societatis. Nos facile, post caelestem divinarum rerum contemplationem, omnium rerum primas puerorum educationi partes tribuimus, atque iteramus hanc in terris esse virtutum omnium fundamentum: cui vero bono, posterorum praecipue, si puellarum institutio negligatur? Equidem pro certo habeo, hanc non minus publicae utilitati, quam puerorum, proficere. Nonne ex mulieribus prudens familiae moderatio et conjugis felicitas oritur? Nonne matrum officio teneros puerorum animos primis honestatis religionisque rudimentis, quibus deinceps datum totum vitae cursum dirigere, imbuere debent? Nonne secundae res aut adversae, aedificatio aut destructio familiarum ex ipsis procedunt? Sane quidem: nam omnes, et quae praesertim illustri editae genere divitiis affluunt, maximam sibi partem quoad mores, civilemque societatis ordinem vindicant. Maxime igitur interest ipsas hodie dum singillatim religiosius instructas esse disciplinis.

Id autem a vobis praesertim, pientissimae Virgines, expectamus. Ea vivendi ratione, quam secutae estis vobis ipsis tantummodo utiles esse videmini: sed pellucido, similes rivulo, qui tacitus reconditis ductibus decurrens agris foecunditatem adeo elargitur, ut eos herbis, floribus, fructibusque ornet; sic vos exemplis, poenitentiae operibus precibusque vestris mysticum aeterni filii corpus roboratis, atque caeteris Ecclesiae membris virtutes vestras tribuere, et ministerium nostrum foecundum reddere conamini. Me felicem, cui limina sanctuarii vestri interdum adire permittitur, ut jacentem erigam pietatem, sanctaque perfruar aemulatione; dum mihi occurrer Beatissimum Patriarcham Benedictum inter filias coenobii S. Gervasii non unquam ab institutoris sanctiouiibus desciscen-tes adhuc vivere, cum virtutum omnium hortamenta adimpleant, praesertim obedientiae, quae est via caeteris omnibus faciliior ac brevior ad perfectionem assequendam.

Nunc ad vos sermonem animumque, maxima sane qua tencor reverentia, converto, praestantissimi Viri, qui rebus civilibus, politicis, judiciariis istiusmodi Provinciae, praestitis, regiamque fidem, quae vobis easdem credidit, tam religiose adimpletis, atque vestrum auxilium exposco. Neque enim nobis talia postulantibus persuasum est Ecclesiam vestro, ut intacta vigeat, egere subsidio; quin potius jus nostrum vestrum-

que debitum, utrumque porro juxta Regis pietatem ad Ecclesiae nec non Reipublicae tutamen, decus, atque felicitatem ordinatum vobis in mentem redigere conamur.

Nam si forte contigerit, quod nunquam futurum speramus, ut mali homines ad suas passim impias doctrinas evulgandas, blasphemias in Deum, Virginem, Sanctosque evomendas, saucitatem disciplinarum Ecclesiae perfringendam insurgant, atque indociles suaves pastorum admonitiones contemnunt, ego ad vestram auxiliarem opem, ut eorum temeritas cohibeatur, confugiam; minime dubitans, quin vos integra fide Regi nostro obstricti, ac religionis, quam colitis, observantissimi, ipsam mihi ultro praebeatis. Hujusmodi autem nostrorum animorum consensus, praeterquam quod Ecclesiae filiis, populisque Caesari subjectis erit reverentiae argumentum, gratum quoque oculis superni Regis fore credendum, dum ipsemet statuit, ut duo Cherubini, quorum juxta veteris Testamenti arcam ad charitatem conjunctionemque praesignandam pennae jungebantur, amicum utriusque potestatis foedus illa sub imagine referrent.

Quoniam vero perfectae corporis Christi aedificationi maxime Primorum exempla prosunt, idcirco multam in vobis spem sitam profiteor, spectatissimi Cives, qui tam ob dignitatem, quam ob generis praestantiam, quas divinae Providentiae munere assecuti estis, nobiscum quoddam veluti officium apostolicum exerceatis oportet. Re quidem vera quomodo sermonibus nostrisque monitis proficere, quomodo uberes fructus colligere possemus, si mores vestri, si opera nostris concionibus obsisterent? Quid enim roboris virtutisque verba quae ex ore nostro procedunt haberent, dum pauperes afflictosque ad patienter nec non aequo animo adversa omnia toleranda adhortamur, si nullo quidem pacto eorum nobis aequalitas temperare concessum foret? Id ne assequemur, ni charitas vestra nobis occurrat? Minime quidem: quapropter ipse mihi quam maxime gaudeo, statim ac mente recogito Dioeceses mihi creditas plurimis reipsa oruari praeclarissimis Civibus, qui caeteros quanto divitiarum affluentia generisque nobilitate praestant, tanto virtute sibi antecellendos norunt. Felix sane gens illa, quae locupletes morum sanctitate atque optimo divitiarum usu Deum laudare et colere perspicit! Felix Episcopus, felices utique Sacerdotes, qui perditis hominibus Nobilium exempla oblicere possunt, atque ipsorum januas non sine fructu pulsare, ut inde egeni reficiantur! At quo feliciores,

vos, praestantissimi Cives, si juxta exempla a vobis exhibita, e virtutis semita devii corruptique, suam componere vitam ediscant; si vidua, si pauper, si parentibus orbatus vestro auxilio praesidioque erecti, Patrem caelestem, cujus imaginem vobis in terris datum eleemosinis praesertim referre, laudibus extollant. Ast animi tam vestri, quam majorum vestrorum liberalitatem solemniter praedicant publicae beneficiariae Instituta, *Pictatis Montes*, Refugii Domus, Xenodochia, Infantium Collegia, uno verbo pauperes omnes qui panem, quem vos ipsi eisdem distribuitis, quotidie comedunt. O divites igitur misericordes iterum atque iterum laudibus cumulandi, vosque inter omnes, qui mente atque assiduis curis ad haec religiosae magnanimitatis domicilia administranda incumbitis! Deus utique mensura coagitata meritum singulis misericordiae operibus retribuatur, quibus egenum atque infirmum ipsius amore fovetis. Neque minus de christiana republica bene meremini vos omnes, qui opus vestrum tam utiliter ad tennellam utriusque sexus juventutem in primis religionis ac morum honestatis rudimentis informandam confertis. Paucis admodum verbis vos alloquor; ex his vero vobis colligere liceat me plurimi facere gravissimum, in quod incumbitis, ministerium.

Vos denique omnes quotquot estis, Filii in Christo carissimi, summa cordis effusione amplector. Quoniam vero vim affectuum in quibus vehementer aestuo, magna ex parte cohibere, nec non multa, quae amor ac studium in vos vestramque salutem mihi suaderent, silentio praeterire compellor, omnia incitamenta in Domini contraham timorem, in illam scilicet virtutem, in qua situm est uniuscujusque sapientiae principium. Deum timete, Filii dilectissimi, et quaecumque sit conditio, in qua Dei Providentia vos posuit, maximum salutis vestrae atque necessarium opus perficietis; nam qui Deum timent, sancto Dei legem adimplendi desiderio conflagratur. Estisne divites, sed Deum timentes? Vestras igitur oculis haud cupidis divitias adspicietis, non ibi unquam erit cor vestrum, neque eisdem abutendum censebitis; quin potius vosmetipsos, juxta Evangelii monitum, patres pauperum, eorumque administratores esse arbitrantur, egestate dejectos sapienti consilio reficietis. Estisne mercatores vel artifices, sed Deum timentes? Tenaci quidem proposito fraudes, dolos, calidas quasque artes in contemptu habebitis, et assiduam negotiis vestrisque artibus operam navantes, vitam operosam

utique, sed laudabilem atque honestam degetis. Estisne pauperes, sed Deum timentes? Vosmetipsos aeterno Patri plenissima fide credetis, atque cum vestiatis flores agri, et aves caeli, quae non serunt neque metunt, enutriat; quidquid inopiae vestrae sustentandae opus erit, praestabit, et consilia recolentes providentiae, quae christianae familiae fortunas in terris inaequales esse decrevit, cum Christo, divino sane paupertatis ac patientiae exemplo, partem habebitis. Fortunati igitur, Filii charissimi, si huiusmodi Dei timorem prae oculis semper habeatis! Quomodo summa peccandi discrimina, quae ejus ope vitabitis, verbis exprimere possim? Quomodo virtutes, ad quas assequendas vestrum alliciet animum, enumerare? Timor enim Domini vos quoad motus et desideria cordis admodum vigilantes reddet. Ipsemet gressus a recto forsitan tramite discessuros continebit, ipsemet ostium circumstantiae labiis vestris imponet, vosque prudentes contra superbiae aggressus et contra saeculi illecebras aequae ac daemonis tentationes fortes efficiet. *In veritate didici*, ita S. Bernardus suos crudiens discipulos se habebat, *in veritate didici*, Dei gratiam illud esse bonum quod prae caeteris in terris desiderare possumus: *ad eam vero tuum promerendam, tum retinendam, tum augendam nihil aequae efficax, quam non altum sapere, sed timere.*

Cum vos adeam, id enim secreto abdere nequeo, cum vos adeam, laetam profecto atque jamdiu mihi insitam opinionem, vos huiusmodi spiritu timoris Domini incensos esse comitem habeo. Nam, priusquam desinam, iterum dicam omnia quae de vobis mihi relata sunt multum attulisse solatii, atque ex profundo illo moerore, qui meae ad Episcopatum electioni illico successit, animum erexisse. Multorum enim verbis, utrumque gregem mihi traditum, non tantum pietati addictum, sed docilem quoque esse, et studiose audire sui Pastoris vocem accepi. Id autem post tot mihi exhibita argumenta minime in dubium revocare possum. Si tamen grex, qui nunc ad me tam proxime attinet, de nonnullarum forte ovium amissione queratur; earundem vestigia, dulci spe fretus iterum ad bonam frugem errantes oves adlucendi, persequar. Lenissimis vocibus, incitamentis, adhortationibus utar, nec non Apostoli praecepto obtemperans eas etiam *opportune atque importune* arguam. Si vero haec omnia frustra insumerem, unum semper mihi supererit perfugium: genua scilicet ad pedes Crucifixi flectam, eumque suppliciter exorabo, ut omnipotenti misericordiae munere eas a viis iniquitatis avocet, et sanctae suae

haereditati conjungat ut justitiam operari, atque aeternam salutem consequi possint.

Aliud praeterea me quam maxime recreat, suavis inquam religio, quam erga Virginem Matrem caelique Reginam profitemini. Fateor quidem, Fratres dilectissimi, me summa affectum esse laetitia statim ac intellexi Ecclesias Cathedrales utriusque Dioecesis praestantissimae Dei Genitrici, Matrique nostrae Mariae in caelum Assumptae dicatas; quapropter neque despectum, neque grave erit vobis, si meum omne studium in ejusdem cultum promovendum, amplificandum, atque amorem erga Ipsam fovendum conferam. Quomodo enim aut majus vobis beneficium praestare, aut satius aeternae uniuscujusque salutis consulere potero? Mihi credite, fratres dilectissimi, integra, qua Virgini Matri devincimur, observantia, magnum revera et eximium praedestinationis signum habetur. Potens enim coram Deo, quidquid postulat, obtinet; et continua erga nos pietate, causas peccatorum salutis alioquin desperatae amplectitur, suscipit, tuctur. Sit ergo Benedicta Virgo, post Deum, primum atque dulcissimum amoris et laudationum vestrarum objectum.

Hactenus de grege, nihil vero de Pastore locutus: quid enim vobis, ad me quod attinet, dicendum? Qualiscumque profecto sim, tenuitas enim atque mea infirmitas satis quidem mihi innotescunt, si vos adirem caelestibus prorsus auxiliis destitutus, formidando quidem exornatus caractere, sed eo spiritu plane expers, quo Episcopus servare debet, omnia et mihi et vobis in pejus ruerent, et tam mea quaeque munera sanctissima ac gravissima, quam maximi profectus vestri penitus evanescerent. Ast omnia in charitate potero, si Dei Providentia, cui memetipsum credo, vestrae meaeque sanctificationis causa, meum divina charitate pectus inflammare non detrectaverit. Quum enim Redemptor Petro committebat Ecclesiam: nulla alia de re, praeter quam de ejus amore et charitate, certior fieri voluit. Haec autem charitas, Filii dilectissimi, precibus tantum obtinetur. Quapropter enixe vos omnes exoro, ut pro me assiduas apud Christum Jesum preces effundatis, ut meum cor caelesti hujusmodi charitatis flamma succendat. Utique, Filii, pro me preces effundite, et indesinenter effundite, effundite publice, privatim effundite, et nulla dies transeat, quin mei recordemini, nam et ego, quod certa fide polliceor, idem pro vobis faciam. Caelestem luminum Patrem serventer rogate, ut mihi iuter vos Incliti Praecessoris

mei Aloysii comitis Zuppani vestigiis inhaerere, et sollicitudinem, pietatem, animi constantiam, caeterasque virtutes, quibus tam illustris, atque omnibus colendus extitit, imitatione prosequi elargiatur. Quamobrem, si forte contigerit ut aliquid boni inter vos agam, meumque ministerium maximo sane salutis animarum operi efficaciter consulat, omnia divinae misericordiae, vestrisque precibus, quae mihi eandem obtinebunt, adtribuam.

Sed primo ac ferventer Deum exorate pro communi Ecclesiae Patre, ac Pastore, pro Summo Pontifice GREGORIO XVI. feliciter regnante, ut totus orbis catholicus sapientiam, sanctitatem, fortitudinem, quibus Petri naviculam moderatur ac dirigit, diu admirari possit. Exorate pro valetudine et secundis rebus Imperatoris Augusti ac Regis nostri FERDINANDI I, cujus religio ac bonitas magnitudinem ac potentiam exaequant. Exorate quoque pro serenissimo et clementissimo Principe ac Prorege nostro Rainerio ea sane digno observantia, quam ipsi omnes Provinciae Longobardae, Venetaeque profitentur, simulque pro universa exorate Imperiali ac Regia Familia, in qua praestantissimae pulcherrimaeque christianae eminent virtutes, patrimonium veluti haereditarium.

En, venerabiles Fratres, Filiiique dilectissimi, tenues quidem, sed candidi animi sensus, quos vobis vix sacrae unctionis oleo delinitus per litteras communicare statui. Primo huiusmodi munere expleto, etiam atque etiam exopto vobis corpore adesse, uti jam corde atque affectibus adsum. Ad vos igitur accedam, atque eo animo accedam, ut ego vester profecto sim, nec non ut ex vestris necessitatibus illae omnes meae sint, quibus Episcopus praesto esse poterit. Brevi ex sancta urbe discedam, et cum mihi postremo summus dabitur honoris genua flectendi ad pedes Pontificis Maximi, cujus humanitas erga me et munificentia verbis omnino haud exprimi potest, supplex apostolicam pro vobis Benedictionem exposcam. Meam interim primum, quam tota animi effusione cuique vestrum impetior, excipiat.

Dabam Romae extra Portam Flaminiam VII. kalend. jul. MDCCCXLIII. ipsa meae consecrationis die.

IMPRIMATUR

Dom. Buttaoni Ord. Pr. Sac. Pal. Ap. Mag.

IMPRIMATUR

Joseph Canali Arch. Coloss. Vicesg.